

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD
K 30, POJEDINI BR. 4 K. — IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

KNU ET HA-ŠEKEL!

Uplatite odmah šekel!

Priznavajući Bazelski program osigurajte sebi pravo glasa za

XII. svjetski cionistički kongres, kongres obnovnog rada!

Cionizam teži za tim, da židovskom narodu stvori javnim pravom obezbjeđenu domaju u Palestini.

Hagada

Imade starih palača, što se nevještu pogledu posmatračevu i odveć često pričinjaju vrlo jednostavnima. No vještačkom oku poznavaočevu otkrivaju takove palače ostatke najljepše umjetnosti različitih umjetničkih epoha. Kakvagod stijena, kakvagod kip, kakvagod samotni razvaljeni toranj, pa i slikarija na zidu bude u duši poznavaočevoj uspomena na antikni gradjevni stil, na besmrtnu umjetnost starih Grka i renesanse. No ne samo vanjski slog podsjeća na stara, davno odmakla vremena, već i mnogi ostaci nutrine šapuće u uho skrovite tajne minulih epoha. Pukotine oružja, pokrita rđom, požutjeli porodični spisi, što su zbog visoke svoje starosti još jedva čitljivi, vrlo su dragocjena kronika, koja tajanstvenim jezikom priča o burnom životu, burnim čuvstvima, o radosti i žalosti, što nekoć ispunjahu tu staru palaču.

»Hagada šel Pesah« nalik je na takovu palaču, ona nam se u svom današnjem obliku po čitavoj svojoj arhitektici ukazuje kao vrlo jednostavna jedinstvena zgrada. No kako su raznolika i nejednaka književna razdoblja, kojima pripadaju mnogi pojedini dijelovi te tvorevine! Psalmi uz molitve, citati iz midraša uz izvatke iz halahe, uzvišene himne uz ukusno složene izreke udružuju se ovdje u harmonijsku cjelinu. A stil se kaleidoskopski izmjenjuje: uz zanosni proročki slog blješti u punoj praiskonosti pobiblijska, pučka

jevrejština, kako je danas govori i kako je njome prije osamnaest vijekova u Palestini govorio židovski seljak, obrtnik i trgovac. A isred aramejskih štiva dopiru do našeg uha zvuci lirske stila sredovječnih »pajšana« (pjesnika).

Tko pomno prisluskuje pojedinim neobičnim zvucima »seder-melodije«, može da zamijeti u različitim epohama nastale napjeve, koji su osnov toj melodiji. Tko s razumijevanjem čita »Hagadu šel Pesah«, osjeća moćni čar i žarke osjećaje, što su sačuvani u toj osamnaestvijekovnoj narodnoj pjesmi. To su duševni izljevi mnogih stoljeća u getu, tuge i beskrajne nevolje, to je plahost i strepnja onih, što su željeznim verigama bili prikovani na galut, to je potresno stenjanje i jecanje onih, što su ih usijana ognjena kliješta inkvizicije nasilno otrgnula od židovskoga narodnog tijela, te su morali da žive podzemnim židovstvom, zvanim maranstvom. Još ozvanja do našeg uha jeka onih burnih i krvavih bojeva, od kojih nas dijele vijekovi, no kojih uspomena sačuvana u tolikim pjesmama, napjevima i molitvama malene Hagade šel Pesah. Kad kritički istražujemo tekst te Hagade, objavljuju nam se njena bezazlena egzegetska tumačenja biblijske riječi kao tajanstvene zagonetke, u kojima se kriju znameniti politički događaji jedne stanovite povjesne porijode. Rečenice mudraca, kako ih je sačuvala Hagada šel Pesah, nijesu dakle nikakve egzegetske igrarije, već snazne manifestacije, pozivi na svladani, poniženi i

gaženi narod, da ga opet nahuškaju protiv njegovih ugjetavača i mučitelja, da skupi zadnje ostatke svojih istrošenih sila u borbi za domovinu i slobodu. Promatramo li tako Hagadu šel Pesah, otkriva nam ona dragocjeni dokument iz vremena rata Bar-Kohbina.

Već su židovski učenjaci naslutili, da se u Hagadi šel Pesah spomenutih »pet napasti« (hameš makot) odnosi na pet rimskih careva od Tita do Hadrijana. Krvavi progoni sa strane jednoga Hadrijana (117.—138.), koji se spremio da izgradi Jerusalem kao poganski grad s Jupitrovim hramom te ugrožavao svaki židovski život smrtnom kazni, značili su Novi Egipat. Osloboditi se toga Egipta, spasti svoju svetu zemlju i svoj poniženi narod — to bijaše vruće nastojanje svih onih junačkih muževa. Upirući se o tu misao, držim, da sam u Hagadi šel Pesah našao nekoliko izjava, koje smjeraju na početak Bar-Kohbina rata. Tim izjavama zadobivaju mnoga tamna mjesta u Hagadi šel Pesah istorijsku pozadinu. Ja bih ovaj put upozorio samo na tri momenta u Hagadi Pesaha:

a) na seder-gozbu u Bne-Beraku, b) na molitvenu formulu »Ašer gealanu«, (koji nas je izbavio) i c) na otvaranje vrata kod rečenice »šefoh hamatha« (izlij svoj gnjev!).

Hagada pripovijeda: »Jednoć sjedjahu r. Eliezer, r. Jehošua, r. Elazar ben Azarja, r. Akiba i r. Tarfon pri gozbi u Bne-Beraku, te se dogovarahu o izlasku iz Egipta, onu cijelu noć (koš oto halajla), dok njihovi učenici dodjohše te im rekoše: Rabotenu! (Učitelji!) Već je vrijeme, da se kaže jutarnji »Šma«.

Što nas prije svega najvećma zanima u toj vijesti, to je izraz »oto halajla« (onu noć), izraz, koji se upotrebljava u Mišni i Gemari, kad se upozorava na kakav opće poznati događaj. (Neka se poredi na pr. »oto hajom« — onaj dan; »oto haiš« — onaj čovjek). I ovdje se upozorava na određeni, opće poznati događaj, koji se sprema. Nadalje je čudno, da tek učenici (sljedbenici) moradoše da podsjetu mudrace u Bne-Beraku na čitanje »Šma« kao i uopće na to, da su propustili dužnost. Kako mogahu učenici takova što predmnijevati kod tih znamenitih ljudi! Čudnija je činjenica, da učenici, koji su svoje učite-

lje pratili u Bne-Berak, sjedište r. Akibe, nijesu pribivali istoj gozbi. Hagada (šel Pesah) javlja, da su došli (bau); odakle i »čemu su došli?«

Molitva »Ašer gealanu«, (koji nas je izbavio) čini se, da je sastavljena one noći. U Mišni (Pesahim X, 6) veli se: »R. Tarfon reče: koji je nas izbavio i naše oče izbavio iz Egipta te nam dao da doživimo tu noć«. R. Akiba reče: tako neka nam se približavaju, radujući se zbog izgradnje tvoga grada«.

Sva se ta molitva doima kao pjesma nade u oslobodjenje, što se približava, a u koje se vjeruje nepokolebivim pouzdanjem.

Kakova su čuvstva ispunjavala mudrace u Bne-Beraku one noći?

Najčudniji je običaj otvaranje vrata poslije sederske gozbe, kad se glasnim, ostrim povikom dovikuje u noć: »Izlij svoj gnjev (šefoh hamatha) na pogane, koji te ne priznaju i na čopore, koji ne zazivaju tvoga imena; jer oni su Jakoba izjeli i njegov dom opustošili!« (por. Jeremija 10, 25). Nije li čudno, da se usred najsvetijeg, najradosnijeg svečanog raspoloženja čuje takova provala srdžbe? Š kojeg je razloga poprimila Hagada šel Pesah tu Jeremijinu provalu srdžbe?

Prekršena je riječ Hadrijanova, da će židovskom narodu povratiti sva nacionalna prava, najžešće raspalila duhove. A ponajpače odluka ponosnoga rimskog imperatora, da podigne na ruševinama Morije hram Jupitru i time zadade smrtni udarac duhu židovstva, prometnula je prtajenu bol poradi razorenja hrama u ljuti bijes i mržnju protiv rimskoga silnika. Starožidovsko junaštvo oživjelo je iznova, duh »Kanaim-a (pregalaca za narodnu samostalnost) narasao je u moćnu stranku, a njoj nasuprot tek malobrojna stranka »beuvjetnoga mira s rimskim osvajačem svijeta«, stranka »umjerenih«. Vodja te malene stranke bijaše r. Elazar, koji je vazda poticao na sporazum s Rimljanima. I r. Jehošua pripadao je u početku toj stranci. U rabinskoj književnosti imade nekoliko prikritih vijesti o posredničkoj ulozi r. Jehošue medju Rimom i Jerusolimom. No kad se ovaj vratio iz Rima u Palestinu ne obavivši ništa i razočaran držanjem Hadrijanovim, vidio je jedini spas svoga mukotrpnog naroda u tome, da se pridruži stranci »Kanaima«. On sam postade njenim oduševljenim pobornikom, a sav je svoj vatreni narodni duh sasuo na svoga znamenitoga učenika r. Akibu. Graetz (Gesch. d. Juden IV, 135) nepravom hoće, da je r. Jehošua umro prije, no je buknuo rat Barkobbin. Ovaj je što više živo sudjelovao kod početka rata, kako bi se to dalo razabrati iz jednoga vrlo starog, raznovrsno iznakaženog mjesta u »Mehilti« (ed. Weiss, str. 20 a, 61 b). Sadržaj pomenutoga mjesta u Mehilti, koje nam se nije potpuno sačuvalo, pričinja se kao kakova talmudska diskusija. Ispod vanjskog ruha te talmudske diskusije nalazim ja dragocjenu jezgru jedne dalekosežne političko-stranačke borbe medju »Kanaima« i »umjerenima«. Iz Tore htjedoše da dokažu oslobodjenje iz novoga Egipta, pa

stoga nadovezaše u onoj noći (Pesaha) na dva biblijska mjesta. Prvo biblijsko mjesto (Exod. 12, 42) raspravlja o značenju noći straženja (lejl šimurim), naime o izlasku iz Egipta, a drugo o borbi protiv »Amalika« (Exod. 17, 9), koje se po tumačenju naših mudraca odnosi na poganski Rim.

»Lejl šimurim hu... ledorotam — noć je to straženja za pokoljenja« (Exod. 12, 42) — R. Jehošua drži, da se oslobodjenje zbilo mjeseca Nisana, pa da će se opet zbiti istoga mjeseca. R. Elazar nazrijeva oslobodjenje u mjesecu Tišriju, t. j. u čišćenju i pokori. — »Behar lanu anašim — izaberi nam muževe« (Exod. 17, 9) — po r. Jehošui su to »junaci« (giborim), dok po r. Elazaru »oni, što zaziru od grijeha« (jirej het). — »Mahar anohi nicav al roš hagiva — sutra ću stajati na vrh brda« (Exod. 17, 9) znači po r. Jehošui: sutra ćemo zajedno s vama biti spremni na vrh brežuljka (da zametnemo boj); po r. Elazaru kazuje taj biblijski stih: stajat ćemo na visini naših praotaca i činiti pokoru«.

R. Elazar, vodja umjerenih, vidio je spas naroda u skrušenosti, naprotiv r. Jehošua u oslobodjenju od neprijateljskoga jarma. R. Akiba starao se svuda oko sustavnoga pripremanja za rat. A kad je ovo bilo dovršeno, sastadoše se mudraci u stanu r. Akibe, kojemu bijaše sjedište u Bne-Beraku, da se posljednji put posavjetuju. »Vehaju mesaprim biciat micrajim kol oto halajla — i dogovarahu se o oslobodjenju iz (novoga) Egipta onu cijelu noć«.

Da je Bar-Kohbin rat buknuo na Pesah, dade se razabrati iz talmudske vijesti o učenicima r. Akibe, »koji su umrli od Pesaha do Acereta« (poređi Šulhan Aruh »Orah Hajim § 493.). Učenici r. Akibe, kojih je bilo 24.000 (por. Jebamot 62 b), ne sjedjahu do njegovih nogu, već to bijahu junaci, što su se u ratu Bar-Kohbinu borili protiv Rimljana i poginuli za svetu zemlju.

»Oto halajla«, one je noći u Bne-Beraku bila stvorena konačna odluka za rat protiv Rima. »Ona noć« ispunjala je sav narod pobjedničkom samosvijesću, a one su noći sastavili mudraci pjesmu nade »Ašer gealanu vegaal et avotenu...«, koji je nas izbavio i naše oče izbavio, tako neka nam On (Bog) dade da u miru doživimo i druge svetkovine, što nam se približavaju, radujući se zbog izgradnje tvoga grada i tvoga bogoslužja... i pjevat ćemo Ti novu pjesmu o našem izbavljenju i oslobodjenju naše duše... hvaljen da si Ti, Bože, koji si izbavio Izrael!«

Dok su mudraci pretresali ratnu osnovu u kući r. Akibe, skupiše se vani »učenici«, borci, snabdješe se svom mogućom ratnom zalihom i izvijestiše u zoru učitelje, svoje vodje, rabinskim načinom izražavanja: »Rabotenu higia — učitelji, već je vrijeme... t. j. mi smo spremni za boj. Poznato je, da je kod starih Židova »Šma Jisrael!« bila lozinka za početak boja. To je dakle značajne rečenice: »Higia zman kriet šma — već je vrijeme, da se povikne lozinka »Šma«.

Kad su mudraci začuli vijest, da su im učenici spremni za boj, otvoriše

vrata i doviknuše ratni zov: »Šma Jisrael!«, a kao odgovor odjekivao je iz tisuće grla bojni povik: »Šfoh hamatha — izlij svoj gnjev na pogane...«, jer oni su Jakoba izjeli i njegov dom opustošili!

*

Osamnaest je vijekova minulo od onoga rata, koji je židovski narod natjerao u teški galut, survao u gorku bijedu i prepustio sramoti, progonima i bespravnosti. Ali svake godine, kad nastupi noć Pesaha, podrhtava pjesma slobode na usnama naroda, koji se nada i koji očekuje: »Hašata haha, lešana habaa beara d'Jisrael — ljetos ovdje, na godinu u zemlji Izraelovoj!«

Zagreb, u Nisanu 5681.

Dr. M. Margel.

Šekel i svjetski kongres.

Piše Ješajahu ben Josef.

U augustu ove godine održat će se prvi židovski kongres nakon rata. Od kongresa prije rata mnogo se toga dogodilo. Razvoj židovskog nacionalnog svjetskog pokreta dopro je u stadij realiteta. Idejni svijet, koji je bio naš poticaj, takoreći cijela naša perspektiva, doživio je preokret, preokret u stadij, u kojem možemo da govorimo o činjenicama. Od zadnjeg svjetskog kongresa proživjeli smo prije svega potres svjetskoga rata, koji zapravo nije ništa drugo, no konačni akat nacionalnih težnja malenih naroda 19. stoljeća. Universalitet ove pojedinačne borbe, koju su izvojevali u prošleme stoljeću Sibi, Rumunji i Grci, privukao je u tu kategoriju i židovski narod. Židovski narod morao je socijološkom nuždom zadobiti uarodno oslobodjenje poput ostalih malih naroda. S apsolutnom nuždom nastupili su ovi događaji i naša je dužnost, da podupiremo tok društvenog razvoja. To je dio životne mudrosti čovjeka, koji mora da shvaća mig društvenog razvoja. Židovsko nacionalni pokret je historijsko determinirani akt, koji je morao nastupiti željeznom nuždom i prema principu židovske misli, koji afirmiše život možemo očekivati, da ćemo shvatiti i podupirati židovski narodni život, koji se razvija. Ne samo universalnost narodnih težnja, narodne struje 19. vijeka, valja da uočimo već i identitet židovskog narodnog programa s minimalnim socijalnim programom općeg socijalističkog pokreta, koji je u svjetskom ratu dostiguo kulminaciju svoga razvoja, te da shvatimo zakone narodnog života i društvenog razvoja i da razumijemo, što život danas traži od pojedinca, a što od naroda. Naš narodni pokret ide za zajednicom svih onih, koje veže nerazriješiva veza zajedničke prošlosti, kulture, običaja, jezika pretrpljenih patnja. Sadržaj tog zahtjeva je pretežito kulturne naravi jednako kao i tendencija njemačkog socijalističkog svijeta, koji se bez sumnje približava pobjedi, i to onaj dio socijalističkog nastojanja, koji prije vanjskog oslobodjenja traži nutarnje oslobodjenje.

Doživljavamo dane od historijskog znamenovanja. Stojimo pred dužnostima, koje nam stavlja povijest. Nastaju za nas pitanja, pitanja života ili propasti, na koja moramo odgovoriti i udovoljiti im. Stigli smo na rashodište židovskog narodnog života. Svom odanosti, kojom smo se predali židovskoj narodnoj ideji, svim oduševljenjem

s kojim dajemo svoju snagu i vrijeme, svoju vitalnost židovskoj narodnoj ideji, s neskrštenom voljom k životu i slobodi židovske misli i židovskoga naroda, obraćamo se na sve Židove, kojijgod partiji ili smjeru pripadali, da shvate važnost i pravi karakter sadanjeg časa te da poklone onu pažnju budućnosti i perspektivi židovskog narodnog života, koja nam se ukazuje, a koju iziskuje pitanje života ili smrti.

Svjetski kongres, koji je odredjen za mjesec august ove godine, značit će odgovor židovskoga naroda u danima, kad cijeli svijet, kad tribunal svih naroda, iščekuje taj odgovor židovskog naroda. Pitanje, koje se na nas stavlja glasi: Jeste li vi narod parazita, koji volije da glodje na tijelu drugih naroda, koji radije provodi neproduktivan život usred tuđih naroda, kojima je milije da vrše ne baš odveć časnu ulogu vječnih posrednika izmedju produkcije naroda i naroda, umjesto da poput svakog drugog naroda, koji hoće da živi, sami stvarate na cijelom kompleksu životnih potreba kao producenti ili ste narod, koji je voljan, da iskoristi mogućnost slobodnog državnog života, mogućnost universalne vlastite produkcije, priliku za slobodni razvoj nacionalnih i kulturnih snaga, koja se prvi puta pruža nakon dvije tisuće godina, te da dokrajčite neodrživi položaj židovskoga naroda, koji je neodrživ, za Židove i nežidove, pa u tom smislu oslobodite cijeli prosvijećeni svijet neugodnog problema židovskog pitanja.

Razvoj odnošaja pojedinih naroda ide za tim, da i u životu naroda neobuzdani individualizam uzmakne pred čovječjim, a prema tomu i nacionalno pravednijem kolektivizmu. U prošlosti uredili su narodi svoje odnošaje jedan prema drugome samovoljno, jer je taj odnošaj bio tek čisto pitanje sile. Danas stojimo pred problemom saveza naroda, koji želi da taj odnošaj uredi sa sasvim drugog gledišta. Ideja saveza naroda, velikog vijeća naroda koji zajamčuje mirnu egzistenciju i produktivni nesmetani život malih naroda, slobodan i od vanjskih aspiracija, postala je danas realnošću, koje se ne da više maknuti iz svijeta.

Židovskome narodu pružila se preko Engleske mogućnost samostalnog života, koji se za sad razvija pod zaštitom mandata, što ga je Engleska dobila od Lige Naroda. K ovome povjesnome događaju moramo mi, mora židovski narod, da zauzme stajalište i ako još danas ne poznajemo radni program svjetskoga kongresa u svim pojedinostima, bez sumnje je, da će se židovski narod morati izjaviti o problemu židovskog državnog života u današnjem obliku kao židovske narodne domaje u Palestini.

Treba li da se поближе razlaže važnost ovoga svjetskoga kongresa? Ne zadržće li svaka židovska duša, koja je vezana na ideju židovskog narodnog života, kod pomisli, da je konačno ipak omogućen nezavisni narodni život? Ne zadržće li svako židovsko srce, da nakon mukotrpnog puta koji je vodio kroz dva tamna tisućljeta, ide u susret vremenima, koja pretvaraju palestinsko utočište u velebnu zgradu židovske narodne domaje? Ne možemo doista više uraditi no da stvarno prikažemo današnji položaj i da stvarno definiramo i tačno opišemo dužnost i nužno potreban rad židovskoga naroda.

Židovskom narodu morao bi manjkati razum, kad ne bi mogao shvatiti važnost današnjeg časa. Židovski svjetski kongres mjeseca augusta ove godine je parlament židovskoga naroda i ne smije se puštati s vida od koje je važnosti, kako i u kojem će broju židovski narod biti zastupan na ovom zboru.

Prema statutima cionističke svjetske organizacije zavisna je pripadnost k organizaciji o bezuslovnom ispovjedanju židovske narodnosti i plaćanju šekela. Ispovjedanje je duševni, a šekel materijalni momenat. Ispovjedanje je idealni, a šekel stvarni momenat. Šekel je bio i jest porez židov. naroda, koji je jedino omogućio, da je židovsko narodni pokret našao u svom radu, u svom golemom djelovanju materijalnu podlogu. Svaki plaćalac šekela nosioc je i sudionik toga židovskoga pokreta. Svaki Židov, koji je voljan da riješi židovski problem. Židovsko pitanje, — a mi držimo, da nema nijednoga Židova, koji to ne bi htio, — treba da uzima učešća kod istorijskog odgovora na veliki problem, pred kojim danas stoji židovski narod. To neka učini svaki Židov, kojijgod partiji ili smjeru pripadao, jer ono što traži cionistički program može svaki Židov da usvoji. Svrha je cionizmu, da za židovski narod u Palestini osnuje javnopravno osiguranu domaju; dužnost je svakog cioniste da godišnje plaća svoj šekel. Svaki plaćalac šekela — mora da je navršio 18 godina, — ovlašten je na izbor delegata za cionistički svjetski kongres.

Sa svijesnim naglašivanjem i kategoričkim isticanjem važnosti današnjega časa u židovskom narodnom životu obraćamo se svim Židovima naše države, da učestvuju u šekel akciji. Svaki Židov treba da plati šekel. Ko ove godine učestvuje u izboru za kongres, nesumnjivo potpomaže djelo izgradnje židovskog državnog narodnog života. Svakome Židovu mora da je do toga, da progonjeni, bezkućni Židov sa ceste, izbjeglica iz progorskih predjela i svi oni, kojima je život kao Židovima nesnošan u drugim zemljama iz ma kojega razloga, nadje domovinu, domajnu, u kojoj će biti moguće svakome Židovu, da živi slobodno i nezavisno prema svojim unutarnjim i vanjskim potrebama, da govori svojim jezikom, da ima svoje škole, svoj vlastiti zakon i sud, svoje činovnike i svoju zemlju. Nijedan Židov ne može, da se isključi od ovog rada za obnovu zemlje. Svečani je to apel na Židove naše države, da shvate važnost momenta, te da se zbiljski dadu na obnovu zajednice, zajedničkog rada, dužnosti prema sebi i prema židovskome narodu.

Daj ili uzmi

Piše: Julius Berger, Berlin.

O Reb Zalmanu iz Kovna priča se ovo: Pošao bi ranim jutrom u grad noseći u ruci torbu, u koju je metnuo novac. Svakoga Židova, koga je susreo, zadržao bi s riječima: »Daj ili uzmi!« Svaki stavio je ruku u torbu, koju je Zalman nosio, te u nju metnuo ili izvadio novac. Ista je bila kretnja ruke za davanje kao i za uzimanje i nitko nije mogao znati, da li je dotični dao dar ili primio milostinju. Ako je bio bogat, dao je, ako je bio siromašan, uzeo je.

Reb Zalman i vanjski svijet vidjeli su tek kretnju ruke, a njima je bilo svejedno, je li je netko dao ili uzeo.

Ganutljiva je to i ujedno dubokomumna priča, koja nam bolje karakteriše pojam židovskog dobročinstva, cedake, no mnoge duge rasprave. Židovi su vazda zvali da činiti dobročinstvo nije više no primati ga i da se onaj koji daje, ne razlikuje od onoga, koji prima. Takav je bio položaj židovskoga naroda, uvijek sasvim ustaljen, uvijek sasvim neizvjestan, i takav je bio položaj jedinoga Židova vazda ugrožen, uvijek izvržen slučaju, te se nije moglo znati, tko je danas bio darovatelj, a sutra primalac. Kolo okretalo se uvijek vrlo brzo za Židove, i bila je gotovo svakodnevna pojava, da je onaj, koji je jučer dao, danas morao primiti a možda sutra opet mogao dati. Bila je velika torba, cedaka, židovska svijest zajednice, prema kojoj je svaki bio obvezan i na koju je svaki bio upućen, svaki je morao dati, da može uzeti.

Položaj židovskoga naroda nije se ništa promienio od dneva Reb Zalmana. Još je uvijek, danas kao i onda, položaj židovskoga naroda nesiguran, još je uvijek situacija Židova vrlo sumnjive naravi. Naprotiv, jače no prije, osjećamo svu nesigurnost, nestalnost i svu problematičnost naše egzistencije. Štoga god je rat namro pojedinim narodima, Židovima je diljem svijeta u svakoj pojedinoj zemlji donio pogoršanje njihova položaja, potkopanje političke i socijalne njihove egzistencije. Moramo li da nabrojimo činjenice? Moramo li podsjetiti na Ukrajinu, gdje je počinjen najstrašnji zločin u povijesti, počinjen na Židovima — gdje je ubijeno, zaklato, potopljeno i živo zakopano 250.000 Židova, obesčasćene njihove žene i kćerke, njihova djeca živa spaljena, a Evropa šuti k tomu, šuti Liga Naroda i Amerika šuti na sve to — ili Ugarsku, čija je vlada gazila u potocima židovske krvi, a koja je, jer je pokazala svoju vojničku vrsnoću, svoju nutarnju konsolidaciju u borbi protiv Židova, danas opet postala faktorom evropske velike politike. Ili da podsetimo na Njemačku, koja ispunja svijet svojim tužaljka o nasilju, koje se izvršava nad njom, a čije gradjanstvo međjutim iskaljuje svoj bijes i razočaranje radi izgubljenog rata u jednom antisemitizmu o čijoj surovosti i niskom brutalitetu ne može da ima pojma onaj, koji je vidčan da u Njemačkoj vidi zemlju pjesnika i mislilaca? Mnogo značajnije no sve to je činjenica, da najveći tvorničar automobila u Americi, Ford, koji je poklonio svijetu motorni plug i koji je za vrijeme rata opremio onu znamenitu ladju, koja je trebala da donese mir zaraćenoj Evropi, da isti taj Ford danas daje milijune dolara, da finansira u Americi antisemitizam i da širi u milijunima eksemplara pamflet »O mudracima iz Cijona« te da se o njemu diskutira, o pamfletu, s kojim se mi ovdje nismo nikad ozbiljno zabavili, jer njegov nevjerovatni i smiješni sadržaj, koji je nastao u kaljuži najdivlje razbojničke romantike nismo držali vrijednim, da se njime bavi normalan čovjek. Ne zadovoljstvo svijeta nad svršetkom ra-

ta, koji je konačno svaka zemlja izgubila, upravlja se na liniji najmanjeg odpora svagdje protiv Židova. Tu ne pomaže ni najeksaltiraniji patriotizam, nikakova ma kako podcrtana izjava lojalnosti, u svakoj zemlji dižu se glasovi protiv Židova i što god je zlo uspjelo, svagdje bili su to Židovi, koji su to sakrivali. Nijedna zemlja nije od toga izuzeta, pa ni ova zemlja.

Svaki Židov mora danas sebi da stavi pitanje svoje egzistencije. Tko je još siguran, da mu se ne će sutra osporiti njegova prava? Tko je još siguran za svoj posjed? Tko može da bude miran zbog budućnosti svoje djece? Nitko, ni u kojoj zemlji. A tko se danas najjačim čuti i misli da je najsigurniji, mora da se najviše boji survanja u ponor.

U ovom času najnesnošljivije neizvjesnosti, beskrajne nesigurnosti pruža nam se narodna domaja u Palestini, da je nam se kao dar. Jedino sredstvo, koje nam obećaje sigurnost, koje nam može dati pouzdanja, rodjena zemlja imal ne da nam je na dohvat. Imat ćemo jednu zemlju, imat ćemo potpuni narodni život, predstavljat ćemo vladu i imat ćemo za nas, moć i snagu države. Svaki Židov osjeća neizmjerni preokret i svaki zna, da židovski Erec Jisrael, da židovska država nije samo za Židove Palestine, već za sve, koji tamo stanuju ili koji će se tamo nastaniti, političko socijalno, moralno osiguranje egzistencije, da Erec Jisrael znači za cijelo židovstvo, koje će or mo poći, i za ono, koje će ostati u ratu, njegovu sigurnost.

A tu sigurnost, koja znači osiguranje u iskonskom smislu riječi, treba da imamo i imat ćemo je, ako dajemo nešto novaca, ako dajemo maaser za Keren Hajesod. Nikad u povijesti nije nijednome narodu pružala tako sjajna šansa za tako neznatnu žrtvu. Jasno je danas, da davanjem maasera ne žrtvujemo ništa. Ne dajemo nikakav dar, ne darujemo a fond perdu, dajemo, da možemo primiti. Dajemo 10% našega imetka i dobivamo time i samo time mogućnost, da možemo opet postati 100%tni Židovi, da možemo nakon 2000 godina neprestanog progona, poniženja, sramote i stida postati potpuni ljudi. Velika tajna židovske cedake ispunjuje se na nama. Dajemo i primamo. Daj ili uzmi! rekao je Reb Zalman. »Dajte, da uzognete primiti!« dovikujemo danas židovskome narodu.

Keren Hajesod

Velika manifestacija u počast cionističke delegacije u Americi. Veliki doček, koji su pripravili američki cionisti cionističkoj delegaciji pod vodstvom dra. Weitzmanna bio je u Lescington Amory. Mnogo hiljada osoba nije moglo naći mjesta, pa su pred arsenalom stajali u gustim masama. Sudac Hardtmann, koji je predsjedao mitingu, pozdravio je delegaciju u ime 800 židovskih organizacija. Sve židovske stranke i znanstveni zavodi poslali su svoje zastupnike na tu veliku skupštinu. Od govornika spominjemo Rubena Breinina, Maslinskoga, Rabi Berlina, za mizrahi,

Braun za poale cijon, i profesor Buttler predsjednik Columbia univerziteta. Pozdravna pisma poslali su predsjednik Harding, potpredsjednik Coolidge, državni tajnik za inostrana djela Hughes te guverner Miller Osbers.

Weitzman dao je oficijelnu izjavu, da će delegacija sa sadašnjom manjinom američko-cionističke egzekutive raditi i u sporazumu s njome povesti kampanju za Keren Hajesod na temelju londonskih zaključaka. Usiškin i Šmarjahu Levin, koje je masa nadasve srdačno pozdravila podvrgli su vodje američkih cionista oštroj kritici i pozvali američko židovstvo, da podupire Keren Hajesod.

Pregovori cionističke delegacije u Americi. Nakon cijelog niza konferencija između Weitzmanna, Usiškina, Mossinsona i vodja američkih cionista profesora Frankfurtera, rabi Wise, suea Macka i Jakob de Haas predložena su pitanja Keren Hajesoda na odluku egzekutivi američkih cionista. Nakon dvodnevnh vrlo živahnih vijećanja egzekutive primljena je rezolucija sa 23 protiv 14 glasova, da Keren Hajesod ima da bude darovni fond i da iznosi, koji će se namaknuti u Americi imaju ostati pod kontrolom američke cionističke organizacije. Weitzmann odlučio je, da uredi u Americi ured za Keren Hajesod, koji će biti pod vrhovnim nadzorom cionističke svjetske organizacije. Prema autentičnim vijestima stajat će na čelu Keren Hajesod akcije Louis Marshall ili Samuel Untermayer. Kod oficijelnog prijema cionističke delegacije u Metropolitan Opera House predsjedao je Mack, dok medjutim Brandeis, Stephan Wise i profesor Frankfurter nisu došli. Kao govornici najavili su se Louis Marshall i sudac Lehmann.

Vaad Leumi (židovsko narodno vijeće) u Jeruzalimu upravio je brzojav na Weitzmanna i Brandeisa, u kojemu izražuje želju palestinskog židovstva, da se slože Brandeis i Weitzmann.

Legalizacija Keren Hajesoda. Keren Hajesod registriran je u Londonu kao društvo pod imenom »Erez Israel (Palestine) Foundation Fund Ltd.« U 3. članku označuje se kao generalna zadaća: »vršenje svih onih radova, koji se ukazuju korisnima ili potrebnima u svrhu provedenja Balfourove deklaracije gledom na osnutak židovske narodne domaje u Erec Israelu.« Sadašnja se legalizacija ima da smatra tek provizornom legalnom formom za Keren Hajesod, koja će se u dogledno vrijeme nadomjestiti definitivnom, koja će potpuno udovoljiti mnogostranim potrebama Keren Hajesoda. Vlasnici certifikata dobit će naročito prilike, da učestvuju u upravi fonda. Od zastupnika certifikata izabrat će se Council, koji će biti ovlašten pored prava da odobri bilancu i poslovanje i na izbor polovice direktora, dok će druga polovica direktora uključivo i upravljajućeg direktora imenovati cionistička organizacija kao Jewish Agency. Council imat će nadalje pravo na imenovanje šefa za Board of Trustees. Prvi direk-

torij sastoji od gg. Cowen, dr. Feivel, Jabotinski, Najdić i Zlatopolski te prof. Piek kao zastupnik mizrahija. Sa federacijom Poale Cijona vode se pregovori za imenovanje jednog direktora kao zastupnika Poale Cijona u Keren Hajesodu.

Keren Hajesod u Istočnoj Galiciji. U Lavovu održana je skupština istaknutih židovskih ličnosti iz sviju tabora u svrhu preduzeća zajedničke akcije za Keren Hajesod.

Između ostalih pribivali su ovoj skupštini predsjednik bogoštovne općine dr. Diamond predsjednik pripomoćnog odbora dr. Parnes, predsjednik Bnei Brit-lože profesor Schorr, ortodoksni i liberalni rabini i oveli broj drugih odličnih židovskih ličnosti. Svi prisutni izjavili su svoju pripravnost na najintenzivniju saradnju za Keren Hajesod. Obrazovat će se veliki građanski odbor, koji će imati zadatak, da provede akciju.

U svrhu promicanja akcije za Keren Hajesod u baltičkim državama otputovao je profesor dr. Heinrich Löwe u Rigu. U jednoj skupštini u Revelu, gdje je dr. Eder, član Egzekutive, koji se povratio iz sovjetske Rusije, održao predavanje supskribirano je za Keren Hajesod 800.000 estonskih maraka.

Dr. Jakob Klatzkin otputovao je u Litvu, da ondje organizira rad za Keren Hajesod.

Iz židovskog svijeta

Položaj Židova u Rusiji i Ukrajini.

Na sjednici Jointa u New-Yorku izvjestio je dr. Rosenblatt o položaju Židova u Rusiji i Ukrajini, te o mogućnosti pomoćnoga rada. Dr. Rosenblat među ostalim veli: Položaj u Rusiji, Ukrajini i Bjeloruskoj danas je mnogo lošiji no prije. Ne govori se više o pogromima, već o banditstvu. Pogromi Petljure, Denjikina izvedeni su većim dijelom po vojsci i imali su karakter pripravljen i proračunate osvete. Znalo se unapred kad će početi i kad će prestati. Hrišćansko pučanstvo često je štitilo izbjeglice i zauzelo se za žrtve pogroma. Banditstvo organiziraju seljačke bande, te pogromi traju bez prekida. Skupe se bande od 80—100 seljaka, da pale i robe. Takove bande prolaze kroz cijelu Ukrajinu, te nema gotovo nedelje bez malih pogroma. Cijele varošice opustošene su, a njezini židovski stanovnici lutaju naokolo šireći nevolju i zaraze. Sovjetska vlada nastoji, da iskorjeni ovo banditstvo no ne može, da to postigne.

Pogromi su najkrvavija rana na židovskome tijelu. Opći život je paralizovan. Nitko ne može da ostavi svoje prebivalište, niti da radi. I ipak se uz životnu pogibelj svakog tjedna vuče do granice rumunjske ili poljske do 25.000 Židova, u namjeri da tako uteče iz nesnosnog pakla.

Posebni problem je pitanje djece. Ima oko 300 do 400 tisuća pogromirane djece, koja su sva bolesna, i koja će neminovno propasti, ne stigne li brza pomoć. Za djecu treba urediti domove, kolonije, dječje vrtove i škole. K ovim bolestima dolazi daljna nesreća, da se djeca u najnježnijoj dobi bave trgovinom, jer moraju zaraditi svakodnevni

hljeb. Ovu djecu moramo bezuvjetno spasiti.

Za žrtve pogroma moramo smjesta poslati mlijeko, hranu, te odijela, liječiva lokalnim odborima, da bi odmah za slučaj katastrofe mogli pružiti pomoć bijednicima. No pored toga treba misliti i na konstruktivnu pomoć. I ako znamo, da ne možemo cijelom ruskom židovstvu pomoći, mogli bi jednoličnu pomoći. Vlada spremna je, da stavi na raspolaganje 20000 desjatina zemlje, te krava i konja. Trebali bi tek da nabavimo orudja i sjemená. Nadalje bi mogli jedan dio smjestiti u tvornicama, gdje bi uz kratku prednaobrazbu mogli raditi.

Popper — Linkeus poklanja svoju knjižnicu židovskoj narodnoj biblioteci u Jerusallimu. Na posljednoj sjednici bečkog društva za osnivanje mjesta za sabiranje i istraživanje za židovske kulturne institucije u Palestini pročitan je dopis Josip Popper-Linkeusa, javio je sijedi pjesnik, filozof, da poklanja svoju cijelokupnu knjižnicu židovskoj narodnoj biblioteci u Palestini.

Ovaj dar slavnog učenjaka znači veliko obogaćenje židovske narodne biblioteke. Opsežna knjižnica, koju je Popper-Linkeus upotpunjavao s mnogo ljubavi i stručnim znanjem od rane mladosti sadržaje izvanredna znanstvena djela, osobito iz discipline i matematika, fizika, prirodne znanosti, a napose socijalizma i religijske filozofije. Vrlo su vrijedne i zbirke, koje se odnose na lijepu literaturu starog vijeka osobito orijenta.

Pitanje sabatskog počinka u Litavskoj. U socijalnoj i trgovačkoj komisiji litavske konstituante raspravljeno je savezno sa zakonom o radnom danu pitanje sabatskog počinka. Židovski poslanici predložili su slijedeću rezoluciju: Radnici i namještenici, koji iz religioznih ili nacionalnih razloga ne će da rade subotom, imaju pravo da rade nedjeljom. Poslanik Hellmann opširno je obrazložio rezoluciju, koja je prihvaćena sa 70 glasa (socijaldemokratskih i glasova poslanika narodnih manjina) protiv 41 glasu (seljaka, demokrata i hrišćansko-nacionalnih poslanika).

Ovim zaključkom uveden je princip, koji važi u zbiljski slobodnjačkim demokratijama, princip poštivanja dana počinka kod inorodnika i inovjernika u Litavskoj, princip, koji, usprkos sadržane socijalne pravde čeka u većini evropskih država na primjenu.

Za istočno židovstvo ovaj je zaključak od osobite važnosti. U Poljskoj uveden je prisilni nedjeljni počinak, čime tamošnje židovsko pučanstvo nije samo prikraćeno u svom nacionalnom pravu, već trpi i znatnu materijalnu štetu. U sada vodjenim židovsko-poljskim nagodbenim pregovorima nastoji se sa židovske strane, da se skloni vlada na uvaženje zahtjeva u pogledu sabatskog počinka, pa se čini, da je vlada voljna ovom zahtjevu udovoljiti.

I u Slovačkoj raspraviti će se doskora ovo pitanje. Zaključak litavske Konstituante mogao bi tu služiti primjerom.

Alliance Israelite i prava židovskih manjina. Židovski dopisni ured javlja

iz Pariza: U zadnje vrijeme po Alliance Universel provedeni napadaj na prava židovskih manjina podijeljenih im u mirovnim ugovorima izražen je predbežno u tajanstvenim i neodgovornim raspravama, koje su nedavno vođene između alijance i stanovitih antisemit-skih vlada u istočnoj Evropi. Makar da je alijansu pritisak uzrujane židovske javnosti prisilio, da demantira tu činjenicu, to ipak nije dulje mogla zatajiti svoju mržnju prema židovskim nacionalnim zahtjevima. U zadnjem broju svog organa »Paix et droit« navaljuje na uvodnom mjestu oštrom atakom na tražena prava manjina istočnih Židova te poriče za slučaj njihovog ostvarenja nove pogrome u dotičnim krajevima. Najveći zločin narodnih židovskih zahtjeva vidi alijansa u tomu, što ne privode židovsku manjinu asimilaciji, već nekoj vrsti židovske autonomije.

Ovaj nedvoumni napadaj alijanse u času, u kojem je već po gdjevoja vlada istočne Evrope nakon dugog krzmanja odlučila udovoljiti židovskim zahtjevima, izazvao je u svim demokratskim krugovima veliko ogorčenje.

Amerikanski židovski kapitaliste za Palestinu. Iz New-Yorka javlja se židovskom dopisnom uredu: Na banketu održanom u »Jewish Centra« 20. ožujka obznanjeno je utemeljenje društva za izgradnju i razvoj raznih industrija u Palestini kojemu pripada 200 najbogatijih njujorških Židova, a koje do sada raspolaže svotom od 1,000.000 dolara. Glavni utemeljitelji te »American Palestine Company« jesu dr. Benderli, koji je izradio cijeli plan prigodom svog zadnjeg boravka u Palestini, kao i njezin predsjednik S. Lampert. Louis Marshall izazvao je veliko oduševljenje, kad je u svom govoru rekao: Palestina je naša zemlja i svijet mora vidjeti, kako smo ozbiljno mislili kada smo rekli, da želimo posjedovati Palestinu.« U brzojavu, poslanom Samuelu uvjerava »Palestine Company, kako se laća zadaće, da izgradi mnogobrojne zemlji potrebne industrije. Sir Mond brzojavno je čestitao društvu prigodom utemeljenja.

Židovski općinski izbori u Litavskoj. Iz Kovna javljaju, da će se izbori u židovskim općinama u Litavskoj provesti na holhamoed Pesaha. Ovi izbori imaju veliku važnost za budućnost židovske autonomije. Razvila se žestoka borba između ortodoksija i narodnog vijeća. Rabinski savez izdao je proglas, u kojemu se žestoko obara na narodno vijeće i pozivlje Židove, da glasuju za ortodoksnu listinu. Ministar Solovejčik prosvjedovao je u jednom članku protiv toga, da se dozvoli u opasnost židovska autonomija u Litavskoj, koja je od velike važnosti za židovstvo cijeloga svijeta, razmahivanjem vjerske borbe.

Direktni parobrodi za Palestinu. U parobrodarskom saobraćaju sa Palestinom možemo zabilježiti radosnu uredbu, koja je za emigraciju od najveće važnosti. Na osnovu dugotrajnih pregovora između »Maavirim« — Palestinskog prevoznog društva i Lloyd Triestino uspjelo je najme potonje društvo obvezati, da za emigraciju u Palestinu stavi u promet jedan posebni brzi

parobrod. Ovaj parobrod od preko 7000 tona može da primi za prevoz 40 osoba prvog razreda, 20 osoba drugog razreda i preko 700 osoba trećeg razreda, te odgovara brojem kreveta, posebnim prostorom za prtljagu, zasebnim kašer kuhinjskim uređajem, svojim higijenskim uredbama (liječnik, umivaonici i kupelj) svim zahtjevima, koji se sa nacionalnoga kao i prometno-tehničkoga gledišta može da stavi na mogućnost putovanja u Palestinu. Stavljanjem ovog parobroda u promet, koji će nezavisno od parobroda, koji redovito polaze u Palestinu, svaka tri tjedna polazeći iz Trsta i za šest dana prevaliti put do Jafe, pružat će se prilika da se u razmjerno kratkim razmacima otpremi veliki broj iseljenika na udoban način u Palestinu, što je obzirom na živahno gibanje iseljenika, što se očekuje u proljeću, od velike važnosti.

Novi parobrod, koji nosi ime »Carniolia«, polazi prvi put u Palestinu odmah iza blagdana pesaha.

Iz Palestine

Razgraničenje Palestine na sjeveru.

Francesko-englesko utanačenje o sjevero-istočnoj i sjevernoj granici Palestine je objelodanjeno. Po ovom ostaje Deras sa okolicom na francuskom teritoriju. Dolina rijeke Jarmuk ostaje takodjer u franceskom području, nu granice imaju se povući tako, da će biti moguće još unutar doline Jarmuka izgraditi željezničku prugu na engleskom teritoriju. Kod Semaha na jezeru Tiberiat izgradit će oba dijela jednu luku i željezničku stanicu. Najsjevernija točka bit će kod Metule na granici vodomedje Jordana i donjega Litania. Na Sredozemnom moru tvoriti će granicu luke Ras-el-Rakura, koja pada u francesko područje. U svrhu razgraničenja bit će izaslana jedna komisija; u spornim slučajevima odlučit će Savez naroda. U svrhu ispitivanja mogućnosti iskorišćivanja voda Jordana i Jarmuka za dobivanje hidroelektrične snage za Palestinu bit će izaslani stručnjaci.

Nezaposlenost uklonjena. U Palestini nema više nezaposlenih. U gradovima i u kolonijama zaposleni su svi radnici. Najraniji izvještaj od 1. adara iskazuje još slijedeće brojke nezaposlenih: U Jafi 200, u Haifi 100 u Jeruzalemu i Tiberiatu po 50 radnika.

Mir u Palestini. Jeruzalem, 8. aprila (Z. K.) Povodom boravka ministra za kolonije Churchilla u Palestini inscenirane su po pojedinim arapskim krugovima u nekim gradovima demonstracije, koje su ali promašile svoj cilj. Moglo se ustanoviti, da arapsko pučanstvo ne simpatizuje sa provokatorima. Nešto opsežniji značaj poprimile su demonstracije u Haifi, ali su i ovdje, kako je već javljeno, brzo ugušene. Arapski vodje iz Bersebe izraziše Churchillu i Samuelu svoju nepokolebivu simpatiju, te izjaviše, da ne odobravaju stajalište t. zv. »arapskog kongresa.«

Sitne vijesti. Ruthenberg kod Churchilla. Inžinir Ruthenberg dobio je poziv da predloži ministru Churchillu svoje planove. U jednoj ve-

likoj dvorani vladine palače na Maslinovom brdu, koja je za tu svrhu uređena, predložio je Ruthenberg ministru kolonija Churchillu u prisutnosti vrhovnog komesara, upravitelja za javne radnje generala Granta, baruna James Rothschilda i drugih svoje projekte o elektrificiranju i natapanju Palestine.

— Rad Agude. Zadnjih nedjelja održale su se razne sjednice organizacije Agude pod predsjedanjem Papenheima, na kojima se vijećalo o pozitivnom obnovnom radu Agude u Erec Israelu. Od londonske centrale stigao je poziv za pripremu osnutka jedne kolonije za 100 obitelji. Istodobno vijećalo se i o nužnom razvoju pojedinih industrija i trgovačkih grana. Duskora će se početi izdavanjem ortodoksnog tjednika. Papenheim otputovao je, no vratit će se ljeti opet u Palestinu.

— Izložba Becalela. Za umjetničku izložbu Becalela prave se velike pripreme. Najveći efekat na izložbi izazvat će sigurno zavjetna skrinja, najveća tvorevina Becalela, koja predstavlja inkarnaciju najvećeg umjetničkog stvaranja Becalela. Klej Kodeš, koje je Becalel izradio, prikazuju nam posebni palestinski stil, te nisu samo podesne za porabu u sinagogama, već i kao ures u svakoj židovskoj kući.

Iz Jugoslavije

Savez cionista Jugoslavije primio je od organizacijonog derparmana Cijonističke Organizacije u Londonu slijedeći dopis:

London, 6. aprila 1921.

ZEMALJ. CIJONISTIČKIM SAVEZIMA!

Ponovno svraćamo Vašu pozornost na to, da je bezuvjetno potrebno, da se šekel-akcija sa najvećim pospješanjem provede i da nam se svi unišli šekeli odmah pripošalju.

Opetujemo da svi šekeli imadu najkasnije do 1. juna o. g. biti nama uručeni, jer prema zaključku godišnje konferencije možemo tek nakon primitka sviju šekel-prinosa ustanoviti, koliko mandata otpada na svaku zemaljsku organizaciju. Podijelu mandata preduzet ćemo temeljem šekel-prinosa, koji će nam do 1. juna o. g. biti doznačeni.

Izjavljujemo najodlučnije, da se ne možemo obazirati na nikakova obećanja radi kasnijih doznaka šekel-prinosa, kao ni na bilo kakove garancije pojedinaca ili Saveza. Bilo bi i velika nepravda prema onim Savezima, koji šekele potpuno i točno doznačuju, kad bi drugim Savezima, koji ne ispunjavaju svoje dužnosti, priznali mandate.

Iznos šekela je za svaku zemlju prema njezinoj valuti tako nizak, da svaki cionista može da plati šekel. Mi ćemo dakle postupati po principima najstrože urednosti, točnosti i pravednosti i ne ćemo ni jednom zemaljskom savezu priznati više mandata, no što im po broju faktično predanih šekel-prinosa pripadaju.

Umoljavamo Vas, da o svemu tomu odmah izvijestite sve Vaše mjesne organizacije i da to pismo objelodanite u svim cionističkim listovima, što izlaze u Vašoj zemlji.

Egzekutiva Cijonističke Organizacije
Organizacioni departman
L i c h t h e i m, v. r.

Donoseći ovo pismo upravljamo i ml ponovno na sve mjesne odbore poziv, da svom ozbiljnošću i najvećom revnošću provedu pravovremeno šekel akciju, da prikupe što veći broj šekel-platioaca, kako bi i naša zemaljska organizacija mogla da bude dostojno zastupana na ovom prevažnom i najodlučnijom kongresu, koji još u galutu zasjeda.

Svaki cionista, svaka cionistkinja mora da uplati šekell

Savez cionista Jugoslavije

Radni odbor:

Dr. Beno Stein, v. r. R. Herzer v. r.
predsjednik. tajnik

Uspjesi Keren Hajesoda u Jugoslaviji. Kako smo već izvjestili stigao je generalni tajnik Keren Hajesoda, g. Julius Berger, dne 25. marta u Zagreb, te se je u pratnji upravitelja Keren Hajesoda za Jugoslaviju g. Šime Spitzera zaputio u svrhu organizovanja akcije za Keren Hajesod u veća mjesta Jugoslavije. Ovaj put opravdao je naše nade i dokazao je, kako se na naše najveće zadovoljstvo, pa i u najmanjem mjestu ozbiljno shvaća akcija za Keren Hajesod. Niže navedeni izvještaji iz pojedinih mjesta dokazuju, da ne samo naši sumišljenici, nego i cjelokupno židovstvo Jugoslavije ozbiljno shvaća važnost časa i veličinu zadaće.

Gospoda su svoju turneju započela Banjoj luci, kamo su stigla 26. marta dočekani po predstavnicima bogoštovne općine i cionističke organizacije. — Doček je bio više nego srdačan, tim više što je to bilo prvi puta, da je organizacija oficijelno poslala svoje izaslanike u Banjaluku. U vrlo dobro posjećenju skupštini, održanoj u hramu, prikazala su gospoda svrhu i konstrukciju Keren Hajesoda. — Izlaganja primljena su vrlo simpatično; razvila se mala diskusija o načinu provedbe akcije, a po tome izabrana su gg. Salomon Poljokan i Dr. Josip Laufer povjerenicima Keren Hajesoda za Banjaluku. Rabin blagoslovio je povjerenike prikazavši im najprije svetost i ozbiljnost akcije, pa je time bila skupština zaključena. — 27. i 28. ostala su gospoda u Banjaluci; posjetila su predstavnike bog. općine, polučivši za stvar odlične rezultate.

29. marta produžen je put u Doboju. Tu su se gospodin Berger i Spitzer sastali sa nadrabinom sarajevskim g. Dr. Moricom Levijem, dočekani vrlo srdačno po Jevrejima Doboja. — Malena općina puna razumijevanja za stvar, sastala se je u večer sa vodjama, na kojem su im sastanku gosti rastumačili svrhu njihova puta i pozvali ih da i oni ispune svoju dužnost. Raspoloženje bilo je takovo, da ne sumnjamo, da će se tamošnji Jevreji u punoj mjeri odazvati tome pozivu.

30. i 31. ožujak bio je namijenjen Tuzli. Predstavnici jevrejske općine, cionističke građanske i omladinske organizacije izašli su gostima u susret do Kreka, gdje su svoje rijetke goste vrlo ljubezno primili. — Već u 5 sati po podne držan je prvi sastanak, kome su pribivali vodeći Jevreji Tuzle, a naročito se gostiju dojmila prisutnost majke našega nezaboravnoga Jo-

hannana Thaua i naše stare znanice gospodje Louise Zaloscer. — Stvarnim razlaganjima upoznala su gg. Berger i Spitzer prisutne svrhom njihova dolazka i pobudila su kod njih, veliko zanimanje za akciju. U večer držana je u prostorijama židovskoga narodnoga društva skupština svih Jevreja Tuzle. — Sve prostorije bile su dupkom pune. —

Tu su gospoda nadrabini Dr. Levi, Berger, Spitzer, Dr. Konstantin, Dr. Rosner i Dr. Werber, u vrlo uspješnim predavanjima upoznala prisutne sa situacijom, u kojoj se momentano nalazi Jevrejski narod, financijskim potrebama, koje su u savezu s tom situacijom, te načinom kako će jevrejski narod najlakše udovoljiti tim velikim financijskim potrebama. — Velikim interesom praćena su sva predavanja, bilo je mnogo povladjivanja, mnogo oduševljenja, pa imademo i tu mnogo razloga vjerovati, da su Jevreji Tuzle ispravno shvatili od kojega je zamašaja momentana situacija jevrejskoga naroda, te se sigurno ne će oteti svojoj velikoj dužnosti. — Akcija je kod pojedinaca počela vrlo dobrim uspjehom, pa već shjedećih dana očekujemo iz Tuzle vijesti o novim uspjesima.

Kasno u večer 31. ožujka stigli su gospodin nadrabini Dr. Levi i Šime Spitzer u Brčko. Generalni sekretar Berger otputovao je međutim iz Tuzle za Sarajevo, te je tamo sa kuraatorijem za Bosnu i Hercegovinu imao nekoliko vrlo važnih razgovora.

Još iste večeri bila je u dvorani Posavine skupština. — Gospodin Avram D. Levi pozdravio je goste i istakao naročito veselje, što je općinu zapala čast pozdraviti u svojoj sredini svoga vjerskoga poglavicu. Gospodin nadrabini Dr. Levi i Spitzer prikazali su i ovdje, kako je velika zadaća, koja ih vodi na taj put i kolika je velika odgovornost Jevreja, ako ne uvide veličinu zadatka i ne pokažu volju, da ga sretno riješe. — Još iste večeri bilo je vrlo lijepih, vidljivih dokaza za ispravno shvaćanje akcije. — Primjerom predjačio je u svakom pogledu naš stari znanac g. Josip Klimpl, kome je zajedno sa g. Avramom D. Levijem prenešeno povjereništvo Keren Hajesoda za Brčko.

Boravak u Bjeljini, koji je trajao tri dana 1., 2. i 3. aprila bio je oduševljena manifestacija duboke židovske svijesti bijeljinskih Židova. U hramu, govorili sa nadrabini dr. Levi i Šime Spitzer o obnovi židovske zemlje i o dužnostima židovstva, te o materijalnim žrtvama, koje moramo doprinijeti, pozvavši Židove Bijeljine, da i oni dadu svoj obol. Apel naišao je na vanredan odziv. Nijedan Židov nije se oteo svojoj dužnosti prema narodu: svaki je rado doprinio svojim silama, jedan bodreći i potičući drugoga, da što savjesnije ispuni svoju dužnost. Uspjeh je prema tome i vanredno povoljan, te se bijeljinski Židovi sa postignutim i onim, što će se još postići mogu ponositi. U mjesni kuratorij su izabrana gg. Haim Papo i Isak Alkalay. Time je završeno putovanje po Bosni.

Iz Bosne produžiše gg. Berger i Spitzer opet zajednički put u Vojvodinu, gdje su održali niz skupština i po-

bliže upoznali tamošnje židovstvo sa svrhom i velikim zadaćama Keren Hajesoda. Gospoda su posjetila Novi Sad, Veliki Bečkerek, Zentu, Adu, Sombor i Suboticu i svagdje su naišli na veliko razumijevanje, te nema sumnje da će i Vojvodinski Jevreji svojoj dužnosti udevoljiti. U svakom od napomenutih mjesta održale su se skupštine, koje su bile vazda posjećene od nekoliko stotina Jevreja, pa valja naročito istaknuti onu u **Velikom Bečkereku**, koja ne samo da je bila dobro posjećena, nego je odmah pokazala znatne vidljive rezultate. Vrlo svečana bila je skupština u **Somboru**, gdje je održana naročita služba božja prigodom koje je generalni sekretar Berger u svome po formi i sadržaju savršenom govoru prikazao sa vjerskog — nacionalnog i opće židovskog stajališta svetost i veličinu ciljeva Keren Hajesoda. Dojam one službe i onog govora bio je tako velik, da su pojedini somborski Jevreji, koji pripadaju tzv. visokoj financiji, a koji su dosad za jevrejske stvari bili indiferentni sami došli i ponudili svoj rad za provedenje te akcije u Somboru. Na čelu akcije u Somboru stoje gg. Leo Lederer, veletržac odvjetnik dr. Glanz i ravnatelj paremlina Klein. Na putu kroz Vojvodinu pratili su gospodin dr. Handler, tajnik Keren Hajesoda za Vojvodinu, Šarika Kohn iz Novog Sada i g. Ljudevit Kerpner, iz Velikog Bečkereka, član S. O. S. C. J. i član kuratorija za Vojvodinu, koji je za uspjeh u Vojvodini stekao vanrednih zasluga. U ovim i u ostalim još neposjećanim mjestima Vojvodine trebati će ustrajno i mnogo raditi, pa smo uvjereni, da Vojvodina ne samo ne će zaostati, već da će prednjačiti ostalim dijelovima Jugoslavije.

Nakon završetka akcije dne 12. aprila krenuše gospoda u **Beograd** gdje je akcija za Keren Hajesod već davno prije započela, pa je trebalo samo obaviti neke po beogradskom kuratoriju pripravljene posjete. Beograd je jedno od onih mjesta, u kojima su dosad postignuti najljepši rezultati. Ovaj lijepi uspjeh ima se u velike pripisati razumijevanju beogradskih Jevreja za samu stvar kao i aktivnom kuratoriju, koji je naročito prisutnost gospode Berger i Spitzer iskoristio, da posjeti što više Jevreja, kako bi se akcija što brže popularizirala i tako olakšao daljnji rad kuratorija. Na pouzdanim sastancima uglavljene su smjernice za daljnje provedenje i dovršenje akcije.

Dne 17. aprila vratila su se gg. u **Zagreb** u pratnji g. dr. F. Popsa iz Beograda, gdje je na poticaj zagrebačkog kuratorija Keren Hajesoda predsjednik bogoštovne općine gospodin doktor Hugo Kon sazvao u općinsku vijećnicu najuglednije židovske krugove u nakani, da g. Bergeru dade mogućnost upoznati i ovaj krug s intencijama, zadaćama i konstrukcijom Keren Hajesoda. Sastanak ovaj otvorio je potpredsjednik općine g. dr. Šik, a zatim je generalni sekretar svojim opširnim stvarnim razlaganjima prisutnima prikazao odnošaj i interes cjelokupnog židovstva prema Keren Hajesoda bez obzira na to, da li je ono nacionalno, vjerski ih ino orijentirano. U daljnjim

razlaganjima istakao je govornik, da palestinsko pitanje, kome je namijenjen Keren Hajesod, ne može biti samo stvar jedne partije unutar židovstva, već da je to postalo pitanje cjelokupnog židovstva, pa da je za njegovu realizaciju suodgovorno cijelo židovstvo htjelo to ono ili ne htjelo. Izvodi predavača ostavili su dubok dojam tim više, što u njemu nije bilo nijedne fraze već sama konkretna razlaganja s brojkama i nbrojenim primjerima. Neka prisutna gospoda stavila su vrlo stvarna pitanja, na koja je isto tako stvarno referent odgovorio na potpuno zadovoljstvo prisutnih. — O Keren Hajesodu govorio je i g. dr. Fridrih Pops, koji je također naglasio, da je palestinsko pitanje danas pitanje ukupnog židovstva, te razložio kako je rad organizovan za Keren Hajesod i kojim je uspjehom do sada proveden u Beogradu. G. Šime Spitzer istakao je važnost, da u akciji sudjeluju svi bez razlike naziranja i to ne samo kao prinosnici, već i na taj način, da uplivom na svoju okolinu, doprinesu uspjehu akcije, koja bi imala biti izraz solidarnosti sviju Židova.

Slijedeći dan posjetio je g. Berger s nekojom zagrebačkom gospodom neke odlične židovske ličnosti, kojom su prilikom započeli pregovori za ustup te gospode u kuratorij Keren Hajesoda, koji su već urodili povoljnim rezultatom.

Sefardska općina u Sarajevu i bog. općina u Brčkom, stavile su centralnoj upravi Keren Hajesoda do znanja, da su na svojim glavnim skupštinama stvorili zaključak, da dadu za Keren Hajesod »maaser« svoje imovine, koji će platiti u obrocima kroz pet godina iz svojih redovitih dohodaka.

Radosno pozdravljamo zaključak sarajevske i brčke općine, koji su nam dragocjeni dokaz ozbiljnog shvaćanja dužnosti općina, da primjerom prednjače svojim općinarima, pa smo uvjereni, da će se i druge općine diljem Jugoslavije ugledati u lijepi primjer obih općina.

Keren Hajesod i Omladina u Jugoslaviji. Uvidajući, da je dužnost svakog Židova, kojemu njegovo židovstvo nije tek fraza, da pridonese svoj dio obnovi Erec Jisraela, obvezali su se članovi akademskih društava Bar Giora (Wien) Judeja (Zagreb) i Udruženje žid. akademčara iz Jugoslavije u Pragu, nadalje karlovačka i vinkovačka omladina, da dadu svoj maaser za Keren Hajesod. Napose posljednja dva udruženja povelu su akciju cko sabiranja zlatnina (prstenje, naušnice itd.) za Keren Hajesod, a kako saznajemo napreduje i ova akcija vrlo lijepo.

Uvjereni smo, da će se i ostali omladinci povesti za ovim lijepim primjerom.

IV. red. glavna skupština Žid. i gombalačkog društva »Makabi« u Zagrebu. Predsjednik g. dr. Zwieback u prisutnosti mnogobrojnog članstva, oficijelnih ličnosti i gostiju otvara u 9 sati (16. o. mj.) IV. red. glavnu skupštinu uz topli pozdrav i kratki osvrt društvenoga djelovanja od prvih čednih početaka do današnjega uspona. Tajnik g. dr. Braun u svome izvještaju pruža cjelovitu sliku prošlogodišnjega ra-

da odbora i cjelokupnoga članstva prepuštajući stručnim izvjestiteljima sistematski prikaz rada pojedinih sekcija. Organizatorni uspjesi i financijalno obezbeđenje razgranjenog društvenog djelovanja iziskivali su kraj nekoliko javnih istupa i priredaba najviše truda vodstva i članstva. Gimnastičkoj i nogometnoj sekciji pridružiše se tokom godine plivačka, laškoatletska, tamburaška, a sad je tenis sekcija u osnutku. Sveukupno članstvo (sa podmlatkom) danas broji 706 članova od toga 22 zakladatelja, 77 utemeljitelja, 515 redovitih i 82 podupirajuća člana. (Broj članstva na II. gl. skupštini 86, III. 551.)

Voda g. Deucht upoznaje članstvo organizacijom i radom gimnastičke sekcije, koja je prošle godine velikim uspjehom sudjelovala na osječkom Omladinskom Sletu, a u počast Zem. Vijeća S. C. J. priredila javnu gimn. akademiju sa svim kategorijama članstva. Društveni učitelj g. Vrhovec vodio je kroz 2 mjeseca prednjački tečaj, danas u zajednici sa prednjačkim zborom pripravlja članstvo za veliku javnu vježbu i II. Oml. Slet u Sarajevu.

G. Weiser drži izvještaj o radu nogometne sekcije, koja je u prošloj godini postigla vrlo lijepe uspjehe, jednako u prvenstvenim kao što i u prijateljskim utakmicama. Na sletu u Osijeku izvojtštila je srebrni pokal prvenstva žid. nogom. klubova, a u prvenstvenoj tabeli IIb razreda vodi sigurno sa scorem od 31:2 goala, tako da joj je prelaz u IIa razred osiguran.

Ozbiljno radi i laškoatletska sekcija pod stručnim vodstvom g. Voyra, a jednako radila je i tamburaška sekcija, dok nisu nastupile poteškoće radi prostorija.

G. Hinko Stern drži izvještaj financijalnom poslovanju društva. Taj rad iziskivao je nesumnjivo najviše truda. Cjelokupni ovogod. primitak iznosi K 205.630.82. sveukupni izdaci K 78. 337. 20. Na članarini unišlo je svega 26.436 K, od utemeljitelja K 7.000 od zakladatelja K 26.700, na prigodnim darovima za gimn. sekciju K 5.514, za nogometnu K 2.402, na izvanrednim prihodomima (zabava, akademija i utakmica sa Građanskim) K 134.407, kamatima na ulošku 775.82. Aktiva glasom bilance iznose K 192.761.30, pasiva K 5000, ukupna čista imovina dakle K 187.761.30 (u novcu, kabini, spravama i sportskim rekvizitama. Izdaci u zadnjim mjesecima iznose redovito 7—7500 K. Pročelnik nadzornoga odbora g. Drag. Steinhart drži izvještaj nadz. odbora o preispitanju knjiga i zaključnih računa. Iza podijeljenog apsolutorija bira se novi odbor: Predsjednik: dr. Dragutin Zwieback, podpr. Julio König, I. tajnik dr. Oton Braun, II. tajnik Leo Büchler, I. blagajnik: Šandor Deutsch, II. blagajnik: Weinberger, voda: Hinko Graf, oružar: Adolf Stern, odbornici: Štefa Rosenberg, Hugo Schlesinger i Artur Fürst; u nadzorni odbor: David Herzog, Josip Hoffmann i Makso Borovic; u časni sud Rikard Herzer, dr. Marko Horn, Žiga Schulhof, dr. Alfred Singer i ing. Zlatko Rosenberg.

Predsjednik se u ime odbora zahvaljuje na danom povjerenju i moli teb-

ničke odbore, prednjački zbor i cjelokupno članstvo, da ga svojski podupiru. G. dr. Aleksandar Licht upravlja topli apel na članstvo, te ga savjetuje na trezvenost i otmenost duha i tijela. G. dr. Singer stavlja predlog, da odbor društva u sporazumu s roditeljima vodi nadzor nad školskim napretkom podmladka, da ne bi uslijed intenzivnog bavljenja gimnastikom i sportom zaostao u naukama i drugim dužnostima. Predlog je jednoglasno prihvaćen.

Asbestni skrjilevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za promet gradjevnim, i tehničkim materijalom
ZAGREB — Trenkova ulica br. 6
Telefon 11-27 Brzojevi „Gradivo“

TAPETARSKA RADIONA
JAKOB SINGER ZAGREB
ILICA 67 ILICA 67

preporuča skladište gotovih klupskih, uredskih i salonskih garaitura, te fotelje za rastvoriti, otomane raznih oblika i prevlake, zatim divana, strunjače i stolčiće .:. Izrađuje solidno i jeftino popravke i preuredjivanja .:. Dosta je dopisnica, dodjem u kuću.

Vunene tkanine

Platnena roba

Švajcarski voili
i batisti

M. BAUER

Tekstilna roba na veliko
Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39
Uzorke šaljem po želji

PRVA KOPRIVNIČKA

Tvornica

bojadisanih tkanina

(Blaufärberei)

Vilim Grünwald

Telef. 49 - Koprivnica - Telef. 49

Natječajni oglas

Otvora se mjesto Hazan-vjeroučitelja kod Izraelske općine u Dubrovniku. Uvjeti: Jugoslavenstvo, potpuno poznavanje hrvatskog jezika. Reflektanti neka pošalju dokaze sposobnosti, te uvjete.

Predsjedništvo

Pregled

darova za Židovski Narodni Fond za vrijeme od 1. I. — 31. III. 1921.

M j e s t o	Tromjesečna kvota propisanog kontingenta		Sabrani iznos		S a b r a n o			
	K	f.	K	f.	više		manje	
					K	f.	K	f.
1 Banjaluka	12.401		5963				6438	
2 Beograd	175.002		43.602				131400	
3 Bihać	1500		3435		1935			
4 Bijeljina	6252		8872		2620			
5 Bjelovar	17.502		3373	01			14129	
6 Bitolj	17.502		15.541				1961	
7 Brčko	3750		1652				2098	
8 Brod n/S.	17.502		3731	40			13771	
9 Bos. Brod	1750		5018		3268			
10 Caprag			30					
11 Daruvar	6252		323				5929	
12 Derventa	1251		395				856	
13 Djakovo	6252		727				5525	
14 Garčin			100					
15 Gora			500					
16 Gradačac	1.002		330				672	
17 Grubišno polje	1251		2241		990			
18 Jagodina	2004		3000		996			
19 Karlovac	6252		324				5928	
20 Koprivnica	9000		6231				2769	
21 Križevac	6000		5903				97	
22 Ludbreg	5001		750				4251	
23 Maglaj	501		50				451	
24 Mitrovica	10.500		8893				1607	
25 Mostar	2502		60				2442	
26 Našice	3750		7245		3495			
27 Niš	3750		1550				2200	
28 Novogradiška	6000		1653				4347	
29 Novigrad			100					
30 Novisad*)			33046					
31 Ogulin	501		960		459			
32 Osijek	87.491		2353	10			85138	
33 Otok			150					
34 Pakrac	3750		1660				2990	
35 Požega	6252		3772				2480	
36 Prijedor	1750		4485		2735			
37 Priština	1750		400				1350	
38 Rogatica	750		200				550	
39 Sanski most	1125		1700		575			
40 Sarajevo	175.002		16047	44			158955	
41 Sisak	10.500		3069				7431	
42 Skoplje	17.502		200				17302	
43 Slatina	873		464				409	
44 Spljet	2502		5390		2888			
45 Stubica			200					
46 Titel	2502		2900		398			
47 Tuzla	7500		1834				5666	
48 Uljanik			200					
49 Varaždin	6000		775				5225	
50 Vinkovci	17.502		10289	20			7213	
51 Virovitica	2502		1589				913	
52 Visoko	750		1325				575	
53 Vršac	12.491		20000		7509			
54 Vukovar	12.491		6693				5798	
55 Zagreb	175.002		58899	78			116103	
56 Zemun	12.491		3261				9211	
57 Zenica	1500		3280		1780			
58 Zvornik	1251		624				627	
59 Žepče	501		284				217	
Ukupno . . .			317.642	93				

*) Povjereništvo za Vojvodinu u Novom Sadu priposlalo je u ovom razdoblju K 33.046—, ali ne možemo donijeti statistike pō mjestima, jer nijesmo primili odnosnih specifikacija.

Darujte za Židovski Narodni Fond!